

El neguit de la diferència

El mestre Jesús Tusón (de qui he robat les paraules que formen el títol d'aquest article) ho explica molt bé a "Mal de llengües" quan diu que "en la majoria dels casos el que es caracteritza és un poble, no pas la llengua?"

Corre per les xarxes la imatge d'una carta al director amb el títol "Mallorca no es sólo de los mallorquines?", en què una persona es queixa que a l'illa només li han parlat "en dialecto?", i continua dient que està bé que "el mallorquí se hable en la intimidad, en la familia?", però que "el idioma oficial del estado es sólo uno. Quien tenga una misión en este Estado tiene la obligación de usar la lengua patria?".

LÍNIA EDITORIAL

14 d'agost 1939

'Mallorca no es sólo de los mallorquines'

«La sensación que produce Mallorca a todo español que la pisa por primera vez no puede ser más desastrosa. Todo le es extraño. Tiene que insistir una y dos veces para que al fin contesten a sus preguntas en español, y aún así no se evita que, delante de él, se hable en dialecto. ¿Por qué todo eso no se evita? No somos de los que creemos que se deba extirpar el uso del dialecto, pero sí protestamos enérgicamente de su uso en lugares donde no puede hablarse. El idioma oficial del Estado es solo uno. Quien tenga una misión en este Estado tiene la obligación de usar la lengua patria. Mallorca no es solo de los mallorquines, es para todos los españoles, como española que es. Que el mallorquín se hable en la intimidad, en la familia, nos parece bien; pero que se use en la vida social, comercial e industrial de la nación nos parece, sencillamente, deplorable.»

Editorial del diari «Balears» de 1939 que darrerament ha tornat a prendre vida.

Aquesta carta està extreta d'un diari del 1939, i alguna cosa molt greu està passant quan tantíssima gent s'ha empassat que és una opinió acabada de publicar i no pas una que té 40 anys.

L'escrit conté tots els prejudicis lingüístics que han tornat a aflorar: latents durant quatre dècades, havien estat esperant el moment oportú per manifestar-se. Hi observem, primer de tot, la contraposició llengua/dialecte, el primer concepte relacionat amb una idea de prestigi, de validesa, i el segon usat amb un valor pejoratiu com a quelcom local, petit, primitiu; a continuació,

el prejudici que hi ha les llengües de primera categoria, que són les vàlides per ser parlades en l'espai públic, i les de segona categoria, aquelles d'estar per casa, massa poca cosa per sortir al carrer; en tercer lloc, la identificació un estat-una llengua, que porta implícita la lleialtat també lingüística cap a aquest estat, i, finalment, una militància monolingüe que es permet el luxe de sermonejar sobre les virtuts d'una llengua (la seva) des del desconeixement de la resta. Apliquem tots aquests prejudicis al que estem vivint darrerament i entendrem a la perfecció per què la gent s'ha cregut que la carta del 1939 era actual.

El mestre Jesús Tusón (de qui he robat les paraules que formen el títol d'aquest article) ho explica molt bé a *Mal de llengües* quan diu que "en la majoria dels casos el que es caracteritza és un poble, no pas la llengua?", és a dir, que s'atorga a les llengües unes qualitats o altres segons el grau de simpatia o antipatia que s'atribueix als seus parlants. I es veu que els qui parlem català no caiem gaire bé. I des de fa massa temps.

Els judicis preconcebuts sovint van lligats a la por a la diferència, sobretot perquè gestionar l'heterogeneïtat demana més voluntat, més esforç, més determinació. Però és un joc molt perillós utilitzar els prejudicis amb finalitats polítiques. Això és, fer-los servir intencionadament, primer, per portar-los fins a la radicalització (i així és com apareixen tota una rècula de qualificatius que s'estan fent servir a la lleugera, sense tenir en compte el poder de les paraules, sobretot quan s'esborren tots els límits ètics) i, després, usar-los per aconseguir reforçar l'homogeneïtat de grups concrets amb la intenció de distingir-los dels altres i confrontar-los.

Per tant, s'està buscant el conflicte burxant en la diferència, mentre s'exalten proclames simples que no fan pensar gaire, però que afebleixen, obnubilen, el criteri propi. És així com es fa més fàcil de vendre un projecte buit com si fos un "destí en allò universal?". I és així com els adeptes han d'acabar justificant la necessitat d'un líder que els condueixi. Perquè, com afirma Tusón, "la seguretat de la ignorància ha estat sempre el millor recurs per menar les multituds?".

Vist tot el que hi ha, doncs, no ens haurien de neguitejar els qui són diferents, sinó aquells que, malgrat totes les advertències, estan acceptant de ser ignorants.